

reflektif

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Yılda üç defa yayınlanır / Published tri-annually
Yaygın süreli yayın / Periodical publication
ISSN: 2717-9842, e-ISSN: 2718-0344

Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi (ISSN: 2717-9842, e-ISSN: 2718-0344) hakemli bir dergidir ve İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından yayınlanmaktadır. Beşeri ve sosyal bilimler alanlarında Türkçe ve İngilizce makaleler yayınlamaktadır. Yazılarda ifade edilen düşünce ve görüşlerden yazarlar sorumludur.

Reflektif Journal of Social Sciences (ISSN: 2717-9842, e-ISSN: 2718-0344) is refereed journal and published by Istanbul Bilgi University. The journal publishes original Turkish and English articles on humanities and social sciences. The views expressed in the articles are those of the authors.

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
İSTANBUL BİLGİ UNIVERSITY PRESS

Sertifika No / Certificate: 51672

Adres / Address: İstanbul Bilgi Üniversitesi, Eski Silahtarağa Elektrik Santrali,

Kazım Karabekir Cad. No: 2/13, 34060 - Eyüpsultan - İstanbul

E-posta / E-mail: reflektif@bilgi.edu.tr

Çevrimiçi / Online: dergi.bilgi.edu.tr

ISSN: 2717-9842

İMTİYAZ SAHİBİ / PROPRIETOR

Koray Akay, İstanbul Bilgi Üniversitesi

SORUMLU YAZIŞLARI MÜDÜRÜ / MANAGING EDITOR

Emre Erdoğan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

YARDIMCI EDITÖRLER / CO-EDITORS

Tuğçe Erçetin, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Fırat Genç, İstanbul Bilgi Üniversitesi

DİL EDITÖRLERİ / LANGUAGE EDITORS

Rana Tekcan, İstanbul Bilgi Üniversitesi (İngilizce/English)

YAYIN KURULU / PUBLISHING BOARD

Fatih Çömlekçi, Kırklareli Üniversitesi

Mine Eder, Boğaziçi Üniversitesi

Emre Erdoğan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Ayça Ebru Giritligil, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Öner Günçavdı, İstanbul Teknik Üniversitesi

Deniz Çalış Kural, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Sunem Koçer, Koç Üniversitesi

Haluk Levent, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Yağmur Nuhurat, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Ziya Öniş, Koç Üniversitesi

Adil Sarıbay, Kadir Has Üniversitesi

Diane Sunar, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Zeynep Talay Turner, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Emre Toros, Hacettepe Üniversitesi

Başak Tuğ, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Aslı Tunç, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Pınar Uyan Semerci, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Kübra Doğan Yenisey, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Nurhan Yentürk, İstanbul Bilgi Üniversitesi

DANIŞMA KURULU / ADVISOR COMMITTEE

Asaf Savaş Akat, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Nazan Aksoy, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Senem Aydın Düzgit, Sabancı Üniversitesi

Hale Bolak, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Zeynep Bulutgil, University College London

Dawn Chatty, University of Oxford

Melis Cin, University of Lancaster

Kenan Çayır, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Feride Çiçekoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Saniye Dedeoğlu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Alan Duben, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Lale Duruiz, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Suraiya Farooqi, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Alpay Filiztekin, Sabancı Üniversitesi

İpek İlkkaracan, İstanbul Teknik Üniversitesi

Deniz Kantur, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Ekrem Karakoç, Binghamton University, SUNY

Ayhan Kaya, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Jean Lainé, Conservatoire National des Arts et Métiers

Mert Moral, Sabancı Üniversitesi

Serra Müderrisoğlu, Boğaziçi Üniversitesi

Halil Nalçaoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Ziya Öniş, Koç Üniversitesi

Burak Özçetin, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Emilia Palonen, University of Helsinki

Erkan Saka, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Remzi Sanver, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Nilgün Sarp, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Özden Sözüalan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Thanasis Stengos, University of Guelph

Ümit Şahin, Sabancı Üniversitesi

İbrahim Kaya Şahin, Indiana University

Burhan Şenatalar, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Turgut Tarhanlı, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Walter Trockel, Bielefeld University

İlter Turan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Zuhal Ulusoy, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Ege Yazgan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Erinç Yeldan, Kadir Has Üniversitesi

Volkan Yılmaz, Boğaziçi Üniversitesi

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Sertifika No: 51672

İstanbul Bilgi Üniversitesi, Eski Silahtarağa Elektrik Santrali,

Kazım Karabekir Cad. No: 2/13, 34060 - Eyüpsultan - İstanbul

e-posta: reflektif@bilgi.edu.tr

TEKNOLOJİ VE ALTYAPI / TECHNICAL SUPPORT

Sami Çuhadar, Mehmet Genç

TASARIM / LAYOUT

Görkem Didem Öztuncer

İÇİNDEKİLER

C O N T E N T S

493-496 Editörden

Emre Erdoğan

MAKALELER / ARTICLES

499-527 Algoritmik Zamanda Haber Üretimi ve YouTube Shorts Haberciliği

Gizem Orçin

529-553 Algoritmik Görünürlüğün Politikası: Uzaktan Çalışma Platformlarında Dijital Gözetim ve Söylemsel Direniş

Ömer Faruk Zararsız

555-579 Rejimin İsmi mi, Cismi mi? Türkiye’de Sömürü, Tahakküm ve Otoriterleşme

Cem Özatalay

581-603 Genç Seçmen Davranışında Mekân ve Medya: 2023 Türkiye Genel Seçimleri Üzerine Bir İnceleme

Sıla Demirci

605-631 Modern Tarihçilikte Kritik (Tenkit) Kavram ve Pratiğinin Ortaya Çıkışı

Erdi Topçuoğlu, Sevda Yüksek

633-657 Küresel İklim Finansmanında Karbon Vergisinin Rolü: Türkiye İçin Hibrit Model Önerisi

Alim Yelboğa

659-680 Bireysel Eylemin Sönümlenen Küresel Yankısı: #AhooDaryaei

Didem Doğanılmaz Duman, Gökhan Duman, Cansel Uslu

681-698 **When Consent Is Not Free: Mediated Consent and Structural Positionality**

Ayhan Sarı

699-710 **Existential Meaning-Making in Hollow Knight: A Hermeneutic-Ludological Case Study of Metroidvania Space, Repetition, and Agency**

Volkan Yücel, Ecem Başarır, Salih Özgür Atik

711-726 **Yavaş Hareketi'nin Dönüşümü: Kapitalizm Karşıtlığından Yavaş Kapitalizme**

Seda Taş

727-755 **Financial Inclusion and Financial Literacy: A Composite Index and Clustering Approach**

Aslı Güler

GÖRÜŞ / REFLECTION

759-770 **Metodolojiyle Kendi Karşılaşmam: Yöntem, Teknik ve Refleksivite**

Emrah Utku Gökçe

KİTAP DEĞERLENDİRMELERİ / BOOK REVIEWS

773-780 **Kabalık Çağı: Neoliberalizmin Patolojisi ve Hoyratlığın Yayılması**

Burcu Şenel Alpuğan

Editörden

Emre Erdoğan

Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi'nin Ekim 2026 sayısında sosyal bilimlerin çok boyutlu ve disiplinlerarası yapısını yansıtacak biçimde; siyaset bilimi, sosyoloji, iletişim, iktisat, felsefe ve oyun çalışmaları alanlarının kesişim noktalarında üretilmiş çalışmalara yer veriyoruz. Bu sayıda yayımlanan makaleler; algoritmik zaman ve görünürlük, rejim dönüşümleri ve otoriterleşme, seçmen davranışında mekân ve medya dinamikleri, iklim finansmanı ve yeşil dönüşüm, dijital aktivizm, varoluşsal anlam inşası ile araştırma etiği ve refleksivite gibi farklı fakat birbirine temas eden sorun alanlarını ele almaktadır. Çalışmaların ortaklaştığı temel sorunsal; bireylerin, toplumsal grupların ve kurumların hızlanan zaman, derinleşen gözetim, otoriterleşme, ekolojik kriz ve yapısal asimetri karşısında nasıl konumlandıkları, hangi anlam dünyalarını kurdukları ve ne tür uyum, müzakere ya da direnç mekanizmaları geliştirdikleri çerçevesindedir.

Dergimizde yer alan araştırma makalelerinin dört ana eksen etrafında birbiriyle güçlü bağlar kurduğunu gözlemleyebilirsiniz.

İlk eksen, **algoritmik zaman, dijital gözetim ve emek süreçlerinde öznelliğin inşasıdır**. Orçin'in "*Algoritmik Zamanda Haber Üretimi ve YouTube Shorts Haberciliği*" başlıklı çalışması ile Zararsız'ın "*Algoritmik Görünürlüğün Politikası: Uzaktan Çalışma Platformlarında Dijital Gözetim ve Söylemsel Direniş*" başlıklı makalesi, dijital platform mimarisinin ve hız rejiminin gündelik pratikleri nasıl dönüştürdüğünü tartışmaktadır. Orçin, Türkçe yayın yapan uluslararası haber kuruluşlarının Shorts formatındaki üretimlerini inceleyerek algoritmik hız baskısının çoğu zaman bağlam çöküşüne ve yüzeyselleşmeye yol açtığını; buna karşılık belirli kamu yayıncılarının bu hız rejimine direnerek arka plan ve nedensellik kurma çabasını sürdürdüğünü göstermektedir. Zararsız ise uzaktan çalışma platformlarındaki statü göstergelerinin çalışanlar üzerinde yarattığı panoptik kaygıyı ve görünürlük performansını Reddit toplulukları üzerinden bir netnografiyle çözümlemektedir. Çalışma, çalışanların "fare oynatıcılar" ve takvim bloklama gibi taktiklerle algoritmik denetimi oyuna getirdiğini, ancak bu mikro-direnış pratiklerinin içselleştirilmiş suçluluk ve duygulanımsal disiplini ortadan kaldırmadığını ortaya koymaktadır.

İkinci eksen, **siyasal rejimler, sömürü ilişkileri ve seçmen davranışının dinamikleridir**. Özatalay'ın "*Rejimin İsmi mi, Cismi mi? Türkiye'de Sömürü, Tabakküm ve Otoriterleşme*" başlıklı makalesi ile Topçuoğlu ve Yüksek'in "*Genç Seçmen Davranışında Mekân ve Medya:*

2023 Türkiye Genel Seçimleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışması, Türkiye’nin siyasal dönüşümünü makro ve mikro düzeylerde analize tabi tutmaktadır. Özatalay, Türkiye’deki otoriterleşmeyi açıklamakta kullanılan rekabetçi otoriterlik, otoriter neoliberalizm ve geç faşizm yaklaşımlarını semptomatik bir okumaya tabi tutarak sınıf-kimlik matrisi ve harmanlanmış birikim kavramları üzerinden bir sentez önermektedir. Yazar, vesayetın dışsal kurumlardan bizzat seçim yarışının tarafı olan yürütmeye kaydığını ve seçimlerin sınıfsal sömürü ile kimliksel tahakkümün yeniden üretildiği bir alana dönüştüğünü savunmaktadır. Topçuoğlu ve Yüksek ise 2023 genel seçimlerinde oy kullanan genç seçmenlerin blok tercihlerini inceleyerek gündemi ağırlıklı olarak dijital kanallardan takip eden gençlerin iktidar bloğuna oy verme olasılıklarının anlamlı biçimde daha düşük olduğunu ampirik olarak göstermekte; bu ilişkinin farklı yerleşim bağlamları altında da istikrarını koruduğunu saptamaktadır.

Üçüncü eksen, yeşil dönüşüm, iklim finansmanı ve sürdürülebilirliğin politik iktisadıdır. Onuk’un “Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye’nin Bilançosu: Yenilenebilir Enerjiye Geçişin Belirleyenleri” başlıklı makalesi ile Yelboğa’nın “Küresel İklim Finansmanında Karbon Vergisinin Rolü: Türkiye İçin Hibrit Model Önerisi” başlıklı çalışması, iklim krizi karşısında mali ve yapısal dönüşümün sınırlarını tartışmaktadır. Onuk, 1990–2023 dönemini ARDL sınır testiyle inceleyerek kişi başına gelirin yenilenebilir elektrik üretimiyle pozitif, CO₂ salımları ve fosil yakıt payının ise negatif ilişkili olduğunu ortaya koymakta; enerji dönüşümünün yalnızca makroekonomik büyüme göstergeleri üzerinden değil, mevcut fosil yakıt bağımlılığını kıran kurumsal politikalarla ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Yelboğa ise karbon vergisinin gelir yaratma kapasitesini ve uluslararası deneyimleri ele alarak Türkiye için 7552 sayılı İklim Kanunu ve AB SKDM dinamikleriyle uyumlu hibrit bir model teklif etmektedir. Yazar, büyük sanayi tesislerinin Emisyon Ticaret Sistemi’ne (ETS), dağıtık kaynakların ise karbon vergisine tabi tutulduğu ve elde edilen gelirlerin yeşil yatırımlara ve adil geçiş telafi mekanizmalarına aktarıldığı bir çerçeve çizmektedir.

Dördüncü eksen, dijital aktivizm, kültürel temsiller ve mekânsal deneyimlerdir. Doğan-ıılmaz Duman, Duman ve Uslu’nun “Bireysel Eylemin Sönümlenen Küresel Yankısı: #Aho-Daryaei” başlıklı çalışması ile Yücel, Başarır ve Atik’in “Existential Meaning-Making in Hollow Knight: A Hermeneutic-Ludological Case Study of Metroidvania Space, Repetition, and Agency” başlıklı makalesi, eylemliliğin ve anlam inşasının farklı mecralardaki tezahürlerine odaklanmaktadır. Doğan-ıılmaz Duman ve meslektaşları, İran’da Aho Daryaei’nin zorunlu başörtüsü müdahalesine karşı gerçekleştirdiği bireysel eylemin X (Twitter) üzerindeki küresel yankısını tematik analizle incelemekte; dijitalleşmenin yerel direnişleri anlık olarak görünür kılmasına karşın, rejimin psikiyatrik suçlama ve itibarsızlaştırma söylemleri ile sokak temelli örgütlü sürekliliğin yokluğunda bu yankının hızla sönümlendiğini tartışmaktadır. Yücel, Başarır ve Atik ise *Hollow Knight* oyunu üzerinden Metroidvania türünün kural ve mekân yapılarını felsefi hermenötik ve ludolojik bir yaklaşımla tahlil etmektedir. Yazarlar; haritasız inisi Heideggerci “fırlatılmışlık”, yetenek kilitli geri dönüşleri Kierkegaardcı “dönüştürücü

tekrar”, ölüm döngüsünü Camusvari “absürde karşı ısrar” ve seçimleri Sartreci “durumsal sorumluluk” kavramlarıyla ilişkilendirerek dijital oyun mekaniklerinin varoluşsal anlam kurma kapasitesini göstermektedir.

Bu sayının metodolojik ufkunu belirleyen temel metin ise Sarı’nın “*When Consent Is Not Free: Mediated Consent and Structural Positionality*” başlıklı makalesidir. Sarı, kırılğan gruplarla ve özellikle Türkiye’deki Suriyeli mültecilerle yürütülen nitel araştırmalarda kurumsal etik kurullarının öngördüğü biçimsel “özgür ve aydınlatılmış onam” varsayımını sorun-sallaştırmaktadır. Vatandaş araştırmacı ile geçici koruma altındaki mülteci arasındaki yapısal güç hiyerarşisinin reddetme özgürlüğünü kısıtladığını savunan yazar; ilk rıza talebinin araştırmacının fiziksel yokluğunda ve topluluk içinden eşit konumdaki bir akran aracılığıyla iletildiği “dolaylı rıza” (mediated consent) yöntemini kuramsallaştırmakta ve araştırma sonrası şeffaf bir etik hesap verebilirlik çağrısında bulunmaktadır.

Sayıda yer alan bir diğer önemli araştırma makalesi, Taş’ın “*Yavaş Hareketi’nin Dönüşümü: Kapitalizm Karşıtlığından Yavaş Kapitalizme*” başlıklı çalışmasıdır. Taş, modern kapitalizmin hız ve aşırı tüketim kültürüne karşı bir tepki olarak doğan Yavaş Hareketi’nin (Slow Food, Cittaslow) evrimini belge analizi ve ikincil literatür üzerinden eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutmaktadır. Yazar, hareketin çıkış noktasındaki sistem karşıtı potansiyelin zaman içinde nasıl ehlileştirildiğini, sertifikasyon ve yerel markalaşma süreçleriyle birlikte niş bir tüketim ve turizm pazarlaması nesnesine dönüştüğünü göstererek bu durumu kuramsal düzeyde “yavaş kapitalizm” kavramıyla adlandırmaktadır.

İktisat ve finansal davranış alanında dikkate değer bir diğer katkı ise Aşlı Güler’in “*Finansal Kapsayıcılık ve Finansal Okuryazarlık: Bileşik Endeks ve Kümeleme Yaklaşımı*” başlıklı çalışmasıdır. Güler, bu makalesinde 30 OECD ülkesi özelinde erişim, kullanım ve derinlik boyutlarını temel alan bileşik bir Finansal Kapsayıcılık Endeksi oluşturmakta ve K-means kümeleme analiziyle ülkeleri gruplandırmaktadır. Araştırma, finansal kapsayıcılık ile finansal okuryazarlık arasında pozitif ancak doğrusal olmayan ve heterojen bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle orta düzeyden yüksek finansal kapsayıcılığa geçiş sürecindeki ülkelerde belirgin bir farklılaşma gözlemlendiğine dikkat çeken yazar, benzer kapsayıcılık altyapılarına sahip ülkelerin oldukça farklı finansal okuryazarlık düzeyleri sergileyebileceğini göstererek bu alanda uygulanacak politikalar için önemli bir tartışma zemini sunmaktadır.

Bu tartışmaları tamamlayan ve zenginleştiren görüş ve kitap incelemesi metinlerimiz de bu sayıda yer almaktadır. Gökçe’nin “*Metodolojiyle Kendi Karşılaşmam: Yöntem, Teknik ve Refleksivite*” başlıklı görüş yazısı, sosyal bilimlerde yöntem, teknik, desen ve metodoloji kavramlarının birbirine karıştırılmasından kaynaklanan düşünsel yoksullaşmaya işaret etmektedir. Yazar, Creswell’in sistematik araştırma tasarımı ile Hammersley’in felsefi/refleksif yaklaşımını bir arada ele alarak, Erdoğan’ın (2024) yöntemsel tercihler üzerine çalışması üzerinden kavramsal ayrımların katmanlı biçimde kurulmasının zorunluluğunu tartışmaktadır. Şenel Alpuğan’ın “*Kabalık Çağı: Neoliberalizmin Patolojisi ve Hoyratlığın Yayılması*” başlıklı

kitap incelemesi ise Renata Salecl'in Haziran 2026'da yayımlanan eserini odağına almaktadır. İnceleme, neoliberal performans toplumunun, rekabet baskısının ve esnek çalışma rejiminin kamusal alandaki nezaket maskesini nasıl parçaladığını; ortaya çıkan hoyratlık, apati ve duyarsızlığın kişisel ahlak eksikliğinden ziyade yapısal bir patoloji olduğunu vurgulamaktadır.

Bu sayı; algoritmik gözetimden seçim dinamiklerine, iklim finansmanından otoriterleşmenin cismini kavramaya, dijital aktivizmin kırılabilirliğinden oyun hermenötüğüne, saha araştırmalarında rıza etiğinden yavaş kapitalizme ve metodolojik refleksiviteye uzanan geniş bir tartışma alanı sunmaktadır. Farklı disiplinlerden gelen bu çalışmalar, sosyal bilimlerin yalnızca güncel krizleri betimlemekle kalmayıp, bireylerin ve yapıların bu krizlerle müzakere etme biçimlerini anlamak adına vazgeçilmez bir eleştirel düşünce zemini sunduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Her sayımızda olduğu gibi, bu sayının da okurla buluşması kolektif bir emeğin ürünüdür. Dergimizin yardımcı editörleri Tuğçe Erçetin-Sabuncu ve Fırat Genç; İngilizce Editörümüz Rana Tekcan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları Müdürü Adem Kaya, görsel tasarımdan sorumlu Görkem Didem Öztuncer ve İstanbul Bilgi Üniversitesi süreli yayın sorumlusu Elanur Korkmaz bu sayıyı yoğun emekleriyle mümkün kıldılar kendilerine teşekkür etmek isterim. Keza bu sayıda da makaleleri titizlikle inceleyen ve sıkışık takvimimize uyum sağlayan hakemlerimiz ve dergimizi yazılarına layık gören yazarlarımız da büyük bir teşekkürü hak ediyorlar. Makaleleri titizlikle değerlendiren ve akademik kalitenin korunmasını sağlayan değerli hakemlerimize, araştırmalarını dergimizle paylaşan yazarlarımıza ve yayın sürecinin her aşamasında özveriyle çalışan yayın kurulumuza ve editöryal ekibimize içtenlikle teşekkür ederim. Keyifli ve verimli okumalar dilerim.